

Promemoria

Fortsatt giltighet av bestämmelsen i 3 § lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet

Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås att 3 § lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet ska fortsätta gälla till och med den 31 december 2017.

Innehållsförteckning

1	Förslag till lag om ändring i lagen (2012:279) om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.....	3
2	Ärendet och dess beredning	4
3	Nuvarande reglering.....	4
4	Överväganden och förslag.....	5

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:279)
om ändring i lagen (2012:278) om
inhämtning av uppgifter om elektronisk
kommunikation i de brottsbekämpande
myndigheternas underrättelseverksamhet

Härigenom föreskrivs att 3 §¹ lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet ska upphöra att gälla vid utgången av år 2017.

¹ Paragrafens giltighetstid förlängdes senast 2014:1422 .

2 Ärendet och dess beredning

Lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen) trädde i kraft den 1 juli 2012. Lagens 3 §, som ger de brottsbekämpande myndigheterna en möjlighet att inhämta uppgifter om elektronisk kommunikation i syfte att upptäcka, förebygga eller förhindra vissa brott inom Säkerhetspolisens ansvarsområde, gavs en begränsad giltighet till utgången av år 2013 (prop. 2011/12:55, bet. 2011/12:JuU8, rskr. 2011/12:212). Giltighetstiden har förlängts vid två tillfällen och gäller nu till utgången av år 2016 (prop. 2012/13:180, bet. 2013/14:JuU7, rskr. 2013/14:38.; prop. 2013/14:237, bet.2014/15:JuU2, rskr.2014/15:22).

Regeringen beslutade den 26 juni 2014 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utvärdera inhämtningslagen och analysera Säkerhetspolisens behov av en möjlighet enligt lagen att hämta in uppgifter om brottslig verksamhet som innefattar vissa samhällsfarliga brott. I uppdraget ingick också bl.a. att överväga om de rättssäkerhets- och integritetsstärkande åtgärder som vidtogs när inhämtningslagen infördes har varit tillräckliga eller om det finns behov av andra sådana åtgärder. Utredningen överlämnade sitt betänkande till ansvarigt statsråd i mars 2015 (SOU 2015:31). Utredningen föreslår bland annat att 3 § inhämtningslagen ska göras permanent och att inhämtning av uppgifter ska få ske beträffande fler typer av brott än vad som är möjligt i dag. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Efter att utredningen avslutade sitt arbete har Kammarrätten i Stockholm den 28 april 2015 genom beslut om att begäran om förhandsavgörande ska inhämtas begärt EU-domstolens svar på frågan om lagring av uppgifter och dess förenlighet med artikel 15.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av trafikuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation (direktiv om integritet och elektronisk kommunikation) och artiklarna 7, 8 och 52.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Sverige gav in yttrande i målet i augusti 2015.

Mot bakgrund av den pågående processen i EU-domstolen bedöms arbetet med ett slutligt ställningstagande till vilken giltighet och utformning 3 § inhämtningslagen bör ges inte kunna avslutas innan bestämmelsens giltighetstid löper ut. I denna promemoria behandlas därför frågan om bestämmelsens giltighetstid bör förlängas.

3 Nuvarande regler

Lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet reglerar förutsättningarna för polisen och Tullverket att i underrättelseverksamhet hämta in övervakningsuppgifter

om elektronisk kommunikation från teleoperatörerna. De uppgifter som kan hämtas in enligt lagen motsvarar väsentligen de som kan hämtas in genom hemlig övervakning av elektronisk kommunikation. En begränsning jämfört med det sistnämnda tvångsmedlet är dock att endast historiska uppgifter får hämtas in beträffande meddelanden. Uppgifter får hämtas in, om omständigheterna är sådana att åtgärden är av särskild vikt för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott vilka har ett straffminimum på fängelse i minst två år.

Enligt en särskild bestämmelse är inhämtning av uppgifter också möjlig vid brottslig verksamhet som innefattar vissa särskilt angivna samhällsfarliga brott inom Säkerhetspolisens ansvarsområde med ett lägre straffminimum än fängelse två år (3 §). Bestämmelsen omfattar brott som också anges i såväl lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott, som lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott och gavs då den infördes samma giltighetstid som dessa lagar, dvs. till utgången av år 2013. Som skäl för att tidsbegränsa bestämmelsen angav regeringen att frågan om Säkerhetspolisens fortsatta tillgång till övervakningsuppgifter för tiden därefter borde övervägas i det sammanhang som en framtida reglering av hemliga tvångsmedel för särskilt allvarlig eller samhällsfarlig brottslighet övervägs (prop. 2011/12:55 s. 86 f.). Bestämmelsen har sedan förlängts vid två tillfällen och gäller nu till utgången av år 2016 (prop. 2012/13:180, bet. 2013/14:JuU7, rskr. 2013/14:38.; prop. 2013/14:237, bet.2014/15:JuU2, rskr.2014/15:22).

4 Överväganden och förslag

Promemorians förslag: Giltighetstiden för 3 § inhämtningslagen förlängs till och med den 31 december 2017.

Skälen för promemorians förslag: Bestämmelsen i 3 § inhämtningslagen gavs då den infördes en begränsad giltighetstid till utgången av år 2013. Skälet som regeringen angav för den begränsade giltighetstiden var att både lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott och lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott var tidsbegränsade till utgången av år 2013 och föremål för utvärdering och att inhämtningslagen tills vidare borde ges samma giltighetstid som dem. Det angavs vidare att frågan om Säkerhetspolisens fortsatta tillgång till övervakningsuppgifter för tiden efter utgången av år 2013 borde övervägas i det sammanhang som en framtida reglering av hemliga tvångsmedel för särskilt allvarlig eller samhällsfarlig brottslighet övervägdes (prop. 2011/12:55, s. 87, bet. 2011/12:JuU8, rskr. 2011/12:212 och 213).

I juni 2010 tillsattes en särskild utredare med uppdrag att utvärdera hur de tre tidsbegränsade lagarna har tillämpats och analysera om regleringen av hemliga tvångsmedel för särskilt allvarlig eller annars samhällsfarlig brottslighet borde förändras i något eller några avseenden (dir. 2010:62). Utredningen antog namnet Utredningen om vissa hemliga tvångsmedel. I

avvakten på att lagstiftningsärendet kunde avslutas förlängdes bestämmelsens giltighetstid ett år dvs. till och med den 31 december 2014 (prop. 2012/13:180, bet. 2013/14:JuU7, rskr. 2013/14:38).

Utredningen om vissa hemliga tvångsmedel överlämnade sitt betänkande i juni 2012 (SOU 2012:44). Förslagen från utredningen ledde bland annat till att lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott och bestämmelserna i lagen om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott fördes över till rättegångsbalken och gjordes permanenta. Utredaren hade också föreslagit att bestämmelsen i 3 § inhämtningslagen skulle permanentas. Regeringen föreslog emellertid att bestämmelsens giltighet skulle förlängas till utgången av år 2016, vilket riksdagen också beslutade om. Som skäl för förlängningen angav regeringen att den hittillsvarande tillämpningen av inhämtningslagen borde kartläggas och analyseras ytterligare innan slutlig ställning togs till hur Säkerhetspolisens behov av övervakningsuppgifter i underrättelseverksamhet bör tillgodoses (prop. 2014/15:237, s. 116).

En sådan utvärdering av inhämtningslagen har sedan genomförts av Datalagringsutredningen (SOU 2015:31). Utredningen har föreslagit att bestämmelsen i 3 § görs permanent och har som skäl bland annat angett att det inte har kommit fram någonting under kartläggningen som tyder på att Säkerhetspolisens behov av en särskild inhämtningsmöjlighet i enlighet med bestämmelsen skulle minska inom överskådlig tid.

Det är viktigt att få till stånd en väl avvägd reglering av tvångsmedelsanvändningen som står sig stabilt över tid. Den utvärdering av inhämtningslagen som Datalagringsutredningen har genomfört och de förslag utredningen har lämnat är nu föremål för noggranna överväganden i Regeringskansliet. Beredningsprocessen påverkas av den pågående prövningen av svensk datalagringsreglering i EU-domstolen. I avvaktan på att lagstiftningsärendet kan slutföras bör bestämmelsen om den utökade möjligheten för Säkerhetspolisen att inhämta uppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet förlängas. Bestämmelsens giltighetstid bör förlängas ett år, dvs. till och med den 31 december 2017.

Den förlängning av giltighetstiden för bestämmelsen som föreslås bedöms inte medföra några kostnadsökningar för rättsväsendet.